

QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ LAO ĐỘNG CỦA CÔNG DÂN

I ĐẶT VẤN ĐỀ

1. Ông An là nghệ nhân nổi tiếng về đồ gỗ mỹ nghệ. Thấy nhiều thanh niên mới lớn trong làng bỏ nhà lang thang lên thành phố kiếm sống, ông tập trung họ lại, mở lớp dạy nghề, đồng thời hướng dẫn các em sử dụng những vật tư thừa trong sản xuất làm ra các sản phẩm lưu niệm bằng gỗ xinh xắn để bán

lấy tiền giúp các em đảm bảo cuộc sống hằng ngày. Nhiều người thấy thế cho rằng, ông An làm như vậy là bóc lột, lợi dụng sức lao động của người khác để trục lợi.

2. Sau khi thoả thuận và kí cam kết với Công ti trách nhiệm hữu hạn Hoàng Long về tiền công, thời gian lao động và các điều kiện khác, chị Ba được nhận vào làm việc tại công ti. Làm việc được hơn một tháng, thấy có nơi khác công việc cũng như thế nhưng trả công cao hơn, chị đã tự ý thôi việc mà không báo trước cho Giám đốc công ti.

Gợi ý

- a) Em hãy cho biết suy nghĩ của mình về việc làm của ông An.
- b) Bản cam kết giữa chị Ba và Giám đốc Công ti trách nhiệm hữu hạn Hoàng Long có phải là hợp đồng lao động không ?
- c) Chị Ba có thể tự ý thôi việc được không ? Như vậy có phải là vi phạm hợp đồng lao động không ?

II NỘI DUNG BÀI HỌC

1. *Lao động* là hoạt động có mục đích của con người nhằm tạo ra của cải vật chất và các giá trị tinh thần cho xã hội. Lao động là hoạt động chủ yếu, quan trọng nhất của con người, là nhân tố quyết định sự tồn tại, phát triển của đất nước và nhân loại.

2. *Lao động là quyền và nghĩa vụ của công dân.*

Mọi công dân có quyền tự do sử dụng sức lao động của mình để học nghề, tìm kiếm việc làm, lựa chọn nghề nghiệp có ích cho xã hội, đem lại thu nhập cho bản thân và gia đình.

Mọi người có nghĩa vụ lao động để tự nuôi sống bản thân, nuôi sống gia đình, góp phần duy trì và phát triển đất nước.

Lao động là nghĩa vụ của mỗi công dân đối với bản thân, với gia đình, đồng thời cũng là nghĩa vụ đối với xã hội, với đất nước.

3. Nhà nước có chính sách khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi cho các tổ chức, cá nhân trong và ngoài nước, bao gồm cả người Việt Nam định cư ở nước ngoài đầu tư phát triển sản xuất kinh doanh để giải quyết việc làm cho người lao động. Các hoạt động tạo ra việc làm, tự tạo việc làm, dạy nghề và học nghề để có việc làm, sản xuất, kinh doanh thu hút lao động đều được Nhà nước khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi hoặc giúp đỡ.

4. Cấm nhận trẻ em chưa đủ 15 tuổi vào làm việc ; cấm sử dụng người lao động dưới 18 tuổi làm những công việc nặng nhọc, nguy hiểm hoặc tiếp xúc với các chất độc hại, cấm lạm dụng sức lao động của người lao động dưới 18 tuổi. Cấm cưỡng bức, ngược đãi người lao động.

Tư liệu tham khảo

- “Lao động là nghĩa vụ thiêng liêng, là nguồn sống, nguồn hạnh phúc của chúng ta. Trong xã hội ta, không có nghề nào thấp kém, chỉ những kẻ lười biếng, ỷ lại mới đáng xấu hổ. Người nấu bếp, người quét rác cũng như thầy giáo, kĩ sư, nếu làm trọn trách nhiệm thì đều vẻ vang như nhau”.

(Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập IX,
NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2000, tr. 67)

- “Lao động là quyền và nghĩa vụ của công dân...”.

(Điều 55 Hiến pháp năm 1992)

- Mọi hoạt động lao động tạo ra nguồn thu nhập, không bị pháp luật cấm đều được thừa nhận là việc làm.

Giải quyết việc làm, bảo đảm cho mọi người có khả năng lao động đều có cơ hội có việc làm là trách nhiệm của Nhà nước, của các doanh nghiệp và toàn xã hội.

- Nghiêm cấm mọi doanh nghiệp, tổ chức và cá nhân lợi dụng danh nghĩa dạy nghề, truyền nghề để trục lợi, bóc lột sức lao động, dụ dỗ, ép buộc người học nghề, tập nghề vào những hoạt động trái pháp luật.

(Điều 13 và 25 Bộ luật Lao động – sửa đổi, bổ sung năm 2007)

- “... Lao động là một nghĩa vụ thiêng liêng của mỗi công dân đối với Tổ quốc. Ai cũng phải tùy khả năng mình mà tự nguyện tự giác tham gia lao động, góp phần xây dựng nước nhà...”.

(Hồ Chí Minh, Toàn tập, tập III,
NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2000, tr. 623)

III BÀI TẬP

1. Theo em, trong các ý kiến dưới đây, ý kiến nào đúng ? Vì sao ?

- a) Trẻ em có quyền học tập, vui chơi giải trí và không phải làm gì ;
- b) Con cái có nghĩa vụ giúp đỡ cha mẹ các công việc trong gia đình ;
- c) Trẻ em cần lao động kiếm tiền, góp phần nuôi dưỡng gia đình ;
- d) Học nhiều cũng chẳng để làm gì, cứ làm ra nhiều tiền là tốt nhất ;
- đ) Tuổi nhỏ làm việc nhỏ, tùy theo sức của mình ;
- e) Trẻ em có quyền được chăm sóc, nuôi dạy nên không phải tham gia lao động.

2. Hà, 16 tuổi, học hết lớp 9, do nhà đông em, gia đình khó khăn, Hà muốn có việc làm để giúp đỡ bố mẹ. Theo em, Hà có thể tìm việc bằng cách nào trong các cách sau đây ?

- a) Xin vào biên chế, làm việc trong các cơ quan nhà nước ;
- b) Xin làm hợp đồng tại các cơ sở sản xuất kinh doanh ;
- c) Nhận hàng của cơ sở sản xuất về làm gia công ;
- d) Vay tiền ngân hàng để lập cơ sở sản xuất và thuê thêm lao động.

3. Trong các quyền sau, quyền nào là quyền lao động ?

- a) Quyền được thuê mướn lao động ;
- b) Quyền mở trường dạy học, đào tạo nghề ;
- c) Quyền sở hữu tài sản ;
- d) Quyền được thành lập công ti, doanh nghiệp ;
- đ) Quyền sử dụng đất ;
- e) Quyền tự do kinh doanh.

4. Hãy cho biết ý kiến của em về hai quan niệm dưới đây và giải thích vì sao :

- a) Lao động là hoạt động sử dụng sức lao động để tạo ra thu nhập.
- b) Chỉ những hoạt động tạo ra của cải vật chất và các giá trị tinh thần cho xã hội mới là lao động.

5. Để trở thành người lao động tốt, công dân có ích cho xã hội, ngay từ bây giờ em cần phải làm gì ?

6. Em hãy xác định ai là người có hành vi vi phạm Luật Lao động trong các trường hợp dưới đây (người lao động hay người sử dụng lao động) :

Hành vi vi phạm	Người lao động	Người sử dụng lao động
a) Thuê trẻ em 14 tuổi làm thợ may công nghiệp		
b) Đi xuất khẩu lao động chưa hết thời hạn đã bỏ việc, trốn ở lại nước ngoài		
c) Không trả công cho người thử việc		
d) Kéo dài thời gian thử việc		
đ) Không sử dụng trang bị bảo hộ lao động khi làm việc		
e) Tự ý bỏ việc không báo trước		
g) Nghỉ việc dài ngày không có lí do		
h) Không trả đủ tiền công theo thoả thuận		
i) Không cung cấp trang, thiết bị bảo hộ lao động cho người làm việc trong môi trường độc hại như đã cam kết trong hợp đồng lao động		
k) Tự ý đuổi việc người lao động khi chưa hết hạn hợp đồng		